

ERNEST HEMINGWAYNING “CHOL VA DENGIZ” ASARIDA BOSH QAHRAMON RUHIY KECHINMALARINING YORITILISHI

Berdiyev Oston Maxmud o'g'li

Axborot texnologiyalari va menejment

universiteti magistranti, oston.berdiyev89@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada Santyagoning ruhiy holati psixoanalitik va fenomenologik yondashuvlar asosida tahlil qilinadi. Ernest Hemingwayning “Chol va Dengiz” qissasi insonning ruhiy chidamliligi, yolg‘izlik, umidsizlik va ichki kurash kabi mavzularni chuqur yoritadi. Maqolada bosh qahramon Santyago obrazi orqali insonning ruhiy kechinmalari, ichki ziddiyatlari va irodaviy kurashi tasvirlanadi.

Kalit so‘zlar: psixoanalitik, fenomenologik, syujet dinamikasi, ramziy, ruhiy kechinmalar

Kirish. Ernest Hemingway — XX asr adabiyotining eng yorqin vakillaridan biri bo‘lib, o‘ziga xos minimalistik uslubi, psixologik chuqurlik va hayotiy haqiqatga sodiqligi bilan tanilgan yozuvchidir. Uning 1952-yilda chop etilgan “Chol va Dengiz” qissasi inson va tabiat, iroda va sinov, yolg‘izlik va ruhiy kurash haqida chuqur falsafiy mulohazalarni o‘zida mujassam etadi. Asar markazida turgan Santyago obrazi orqali yozuvchi inson ruhiyatining eng nozik qatlamlarini yoritishga muvaffaq bo‘lgan.

Metod va metodologiya. Ushbu maqolada adabiy-psixologik tahlil metodidan foydalanildi. Bunda Ernest Hemingwayning “Chol va Dengiz” asari tahlil qilinarkan, asardagi bosh qahramonning ruhiy kechinmalari ichki monologlar, ramzlar va syujet dinamikasi asosida o‘rganildi. Psixoanalitik yondashuv Z. Freyd va K. Jung nazariyalariga tayanib olib borildi. Shuningdek, fenomenologik metod

asosida qahramonning ichki dunyosini o'z tajribasi orqali talqin qilishga harakat qilindi.

Santyagoning ruhiy dunyosi: yolg'izlik va iztirob. Asar boshida Santyago yolg'iz, qarib qolgan baliqchi sifatida tasvirlanadi. U 84 kun davomida baliq tuta olmay, omadidan ayrilgan, jamiyat tomonidan deyarli unutilgan inson holatidadir va u "salao" (eng omadsiz) deb ataladi.. Ammo bu tashqi muvaffaqiyatsizliklarga qaramasdan, Santyago ichki kuch va qat'iyatni saqlab qoladi. Aynan shu holatda uning ruhiy kechinmalari chuqurroq namoyon bo'ladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Santyago o'zining ichki ziddiyatlarini kuch va jasorat orqali yengishga harakat qiladi.

Yozuvchi Santyagoning yolg'izligidan uning ruhiy iztirobini ko'rsatishda mahorat bilan foydalanadi. Dengizga yolg'iz chiqqan chol tabiat bilan "suhbat" quradi, baliq, qushlar, yulduzlar bilan ichki monologlar olib boradi. Bu muloqotlar orqali uning yolg'izlikdan aziyat chekayotgan, ammo baribir ruhan bukilmagan inson ekani ochiladi.

Asarning psixologik asoslari. Ernest Hemingway o'zining "muz tog'i nazariyasi" (iceberg theory) asosida yozilgan uslubida ko'p narsalarni bevosita emas, balki ramziy va zohiran oddiy ifodalar ostida yashirin holda tasvirlaydi. Santyagoning ruhiy kechinmalari ham aynan mana shu uslub orqali yoritiladi. Yozuvchining fikricha, insonning haqiqiy qiyofasi tashqi holatida emas, balki ichki dunyosida namoyon bo'ladi (Hemingway, 1954).

Santyago o'zining yolg'izligi, qariligi va jismoniy kuchining cheklanganligiga qaramasdan, o'z ruhiy irodasini saqlab qolishga intiladi. Bu irodaviy kurash o'zining cho'qqisiga u ulkan marlin baliqni tutganidan keyingi kechinmalarda yetadi. Asarda "U keksaygan, ammo hali taslim bo'lishga tayyor emas," kabi ifodalar Santyagoning ruhiy bardoshini aks ettiradi.

Ichki monologlar va ruhiy ziddiyatlar. Santyagoning dengizdagi yolg'iz suzishlari davomida o'z-o'ziga qilgan monologlari uning ruhiy holatini ochib

beradi. U o‘zining kuchsizligi, qariligi va yolg‘izligi haqida o‘ylaydi, lekin shu bilan birga, o‘zining baliqchi sifatidagi g‘ururini saqlab qolishga harakat qiladi. Bu ichki ziddiyatlar uning ruhiy kechinmalarini yanada chuqurlashtiradi.

Ramzlar orqali ruhiy holatning ifodalanishi. Asarda dengiz, marlin baliq va akulalar kabi ramzlar orqali Santyagoning ruhiy holati tasvirlanadi. Dengiz — hayotning o‘zi, marlin — inson orzusi va intilishi, akulalar esa sinovlar, muammolar timsolidir. Bu ramzlar orqali Hemingway insonning ruhiy kurashini ko‘rsatadi. Santyagoning ulkan marlin baliq bilan bo‘lgan uch kunlik kurashi — bu nafaqat jismoniy, balki ruhiy kurashdir. Bu kurash davomida u o‘z kuchiga, iroda va sabr-toqatiga shubha qilmaydi, o‘zini doimiy ravishda ruhlantirib boradi. “Insonni yengish mumkin, lekin mag‘lub qilib bo‘lmaydi,” degan gapni uning ruhiy holatining eng yorqin ifodasidir.

Bu jarayonda Santyago o‘z-o‘zini sinaydi, ruhiy jihatdan tobora yetuklashadi. Baliq bilan kurashda u o‘zining hayotiy prinsiplariga, insoniy g‘ururiga, shaxsiy or-nomusiga sodiq qoladi. Garchi oxir-oqibatda baliqni akulalar yeb ketishsa-da, Santyago o‘zini mag‘lub bo‘lgan deb hisoblamaydi. Chunki u o‘z ruhiy ustunligini, insoniy sha’nini saqlab qoladi.

Natijalar va tahlil. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, Santyago obrazi orqali Hemingway insonning ruhiy qudratini, iroda kuchini va hayotga bo‘lgan intilishini ko‘rsatgan. Santyagoning 84 kunlik kurashi davomida u nafaqat baliq bilan, balki o‘zining ichki qo‘rquvlari, shubhalari va tanho holati bilan kurashadi. Uning monologlari va tabiat bilan bo‘lgan dialoglari insonning ruhiy o‘rishini ko‘rsatadi. Dengiz, marlin va akulalar kabi obrazlar ramziy ma’noga ega bo‘lib, inson hayotidagi muhim psixologik holatlarni ifodalaydi. Natijada, Santyago jismonan yengilsada, ruhiy jihatdan g‘alaba qozonadi.

Xulosa. “Chol va Dengiz” asarida Santyagoning ruhiy kechinmalari chuqur psixologik tahlillar, ichki monologlar va ramzlar vositasida yoritiladi. Yozuvchi

inson irodasi, gʻururi va ruhiy kuchining cheksizligini koʻrsatadi. Santyago garchi jismonan yengilsada, ruhan gʻalaba qozongan obraz sifatida oʻquvchining qalbida chuqur iz qoldiradi. Hemingway bu asari orqali inson ruhiyatining qudratini adabiyot orqali ochib berishga muvaffaq boʻlgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hemingway, E. (1952). The Old Man and the Sea. Scribner.
2. Shahwan, S. J. (2019). A Lacanian Study of Hemingway's The Old Man and the Sea. Mediterranean Journal of Social Sciences, 10(1).
3. Between despair and spirit of life reflected in Ernest Hemingway's The Old Man and the Sea. (eprints.ums.ac.id)
4. The interpretation of Hemingway's The Old Man and the Sea: Literary psychological analysis. (academia.edu)
5. An Analysis of Santiago's Character in Hemingway's The Old Man and the Sea: A Saga of Indomitable Human Spirit. (researchgate.net)